

מדיניות-החוץ של ישראל

אפרים ברוידא

מדינת ישראל, מועטה מזו של סוריה, למשל. הדעת נותנת, כי בשעה שתחן אמריקה מילח למדינת ישראל, ודאי תעשה כן מתוך תקוה כי המילוח ישפיע השפעתו הפוליטית, וקרוב לשער שאף תקדים ותברר כי כספי המילוח לא ישמשו את צרייה, ואת ידידיהם. וכי יש פסול בדבר? ההגחה התמימה שבמוח השוטים בחסידיה של התפיסה המזרחית בתוכנו היא, כנראה, שתכנית מארשל היא סיבת „שיעבודה“ של אירופה המערבית לאמריקה, ולא חזיון-לואי המשתלב לעובר-דה כי הרוב הפרלמנטרי בארצות מערביות אלו נוטה לחשוב כי בדרך זו, ולא אחרת, הוא משרת את עניני ארצותיו ועצמאותן. מבחינה כלכלית ומסחרית גרידא הלא יש ויש הגיון מרובה יותר לשיתוף-פעולתן עם המזרח מלשיתוף זה שבין המעצמה התעשיינית האדירה שבעולם ובין ירי-ביה התעשייניים הקטנים. היש הכרח ללמוד גזירה שוה, שאינה שוה, על מצבנו, שגם אנו נהיה עבדים לבעל הדולר שיבוא לפסוק הלכה במדיניותנו? הלא מותר, ומוטב, לשער כי אמריקה (וכמוה רוסיה) תבין למעמדנו המיוחד בין יבשות ועמים ובין בתרי התפוצה היהודית, ותסתפק במועט מזה — במניעת התקשרותנו המכרעת עם הצד האחר, אבל גישה כזו לא תספון ל„שימוש“ בתעמולת הבחירות.

והרי שאלת שארית הארץ אשר לא בגבול ישראל. רבים ב„מפלגת הפועלים המאוחדת“ היו רוצים, לכאורה, בקיום החלטת כ”ט בנר במבר — לאמור, במדינה הערבית הארץ-ישראלית הכלולה בה, אך לא בגבולות המדינה היהודית אשר הוצבו בה. ואולם דוברי המפלגה הזאת מונים וחוזרים ומונים את הממשלה בחוסר נאמנות להחלטת כ”ט בנובמבר, המוכנים הם לוותר על הגליל המערבי ועל יפו ועל הפרוזדור לירושלים? האם לא נשתנו שינוי מהפכני כל היסודות אשר עליהם נוסד רעיון „האיחוד הכלי-כלי“ בהחלטת אר”מ הראשונה? היש טעם לחזור ולנסוע בתוכנו, במלוא ההיקף המיספרי והחלוקה הטופוגרפית, את המיעוט הערבי אשר עקר בסערת הימים, ומקורות פרנסתו ואף מקומות ישובו נתערערו ואינם?

איזמל המקרה עשה כאן את אשר לא העלינו

ועתה מהלך לדרך מצרים לשתות מי שיחור ומחילך לדרך אשור לשתות מי נהר?
— — — — —
גם בני נוף ותחפנס ירעוך קקד...
...גם ממצרים תבושי כאשר בושת מאשור
גם מאת זה תצאי וידיך על-ראשך
(ירמיהו ב'; י"ה, ט"ו, ל"ג, ל"ז)

מטבע הדברים הוא: בשעת מלחמה יורדות בעיותיה של מדיניות-החוץ לשער בת רבים. הכל דשים בהן — והדימאוגיה הוגגת. ככל שהמרק מעול האחריות גדול יותר, ואילו מעמסת הידיעה, ידיעת הענינים הנדונים, מעיקה פחות, כן תסגה הידענות והחוצפה.

הכל, לכאורה, דשים ב„נייטראליות“. יש בתוכנו התובעים נייטראליות מישראל, ומת-כוונים ל„נייטראליות“ נגד רוסיה, ויש המכריזים על נייטראליות, ולבם לנייטראליות נגד המערב. רב. אנשי „חירות“ ההרוויזיוניזם נמנו וגמרו להשפיר הרבנו לצד האחד בסכסוך העולמי; אנשי „מפלגת הפועלים המאוחדת“ הכריעו, כנראה, בנפשם לצד האחר, ה„דימוקראטים“ של „חירות“ מדינשים את קירבתנו לעולם המערבי ואת הצטרכותנו לממונו. אנשי ה„שמאל“ בתנר עת הפועלים מוכנים אמנם לקבל עזרה כספית מאמריקה — אך בתנאי שלא תהיה כרוכה בשער-בוד. הנחתם, שאינה מובלעת אפילו בנעימה, היא, כמובן, שממשלת ישראל, או, לפחות, מסלגת פועלי ארץ-ישראל, אך ממתינה היא לשעת-הכושר לאבד בידיה את העצמאות אשר ארצה נקנתה ביסורים ודם, או, מכל מקום, למכרה בעבור צורך הגון של דולרים. אין היא מבקשת עזרה כספית מאמריקה אלא על מנת להטיל עלינו בשכר זה את עולה של בריטניה, שהרי זו, ולא ארצות-הברית, שרויה ככוח ממשי בקירבת-מקום... מה טוב לדעת כי שלומי אמוני מדינת ישראל מימין ומשמאל שומרים על כשרות עצמאותנו, כסבורים הם שממשלת ישראל, זו הזמנית, חרדה לעצמאותנו המדינית פחות ממצרים, למשל, או שיכלתה הרוחנית, הכלכלית והצבאית לעמוד בפני הפיתוי הבריטי, כשעה שבריטניה תגמור בנפשה לפתות את

עלינו. כשתגיע בעית הפליטים לשלב דיון ממשי, הלא יתכן אף להציע תכניות פיתוח המיוסדות על הירדן ועל הירמוק, אשר תהיינה לגורם בעל חשיבות עצומה לא לערבים בלבד. ולא זו אף זו: אם נדע לכלכל את עניינינו ברוח תבונה ובנין, הלא הקשר עם עבר־הירדן, בהצטרפו לעובדות ההתפתחות הכלכלית המתרחבת והר לכת, יפתח פתח להחזרת שלימות הארץ כולה, שבמערב הירדן ובמזרחו. ארץ תגיע אולי שעה תה הראשונה של „מדינה דו־לאומית” — אך בגלגול חדש, ההולם את הנסיבות, ונשען על מציאות עברית חדשה שאינה ניחנת לערעור.

די להצביע על צמד הדילמות־כביכול, שמי ציג הפולמוס „הפוליטי” לפנינו, כדי לעמוד על מידת הרצינות שבהנמקת מנמקיו. מן הצד האחד הרי עומדים ומאיימים עלינו: בידי המערב ובידי אמריקה האמצעים הדרושים לנו — ומה יועילונו העולים אם לא יהיה בידנו לשפנם ולכלכלם וליישבם? ולעומתם מכריז הצד שכנגד: מה בצע בדולרים אם לא יבואו העולים — הן בידי המזרח המפתח והמנעול לעליה? בעלי הנימוקים מניחים, כמובן, שתמורת העולים מכאן או האמצעים מכאן, הכרח הוא שנחתום על שטרות־התחייבות כלפי צד זה או אחר, ויודעים הם בדיוק מה מידת ה„אוריינטאציה” הנדרשת מאתנו ושתגיע לידי גובייה בבוא מועד. שתי הדילמות כאחת אפשריות הן, כמובן, להלכה — ומדיניות חסרת־רסן ורגשנית עשויה להביא עלינו אחת מהן ואפילו את שתיהן בפועל ממש. ובכל זאת שמא מוטב להגיה, וכלום אין הדבר מתקבל על הדעת, שבעלי־הדבר עצמם — המזרח והמערב כאחד — יעמדו על טיבו האמיתי של מצבנו ויבינו ליתודו, מכל מקום יותר מחסידיהם ו„נציגיהם” במחננו? ולעומקו של דבר: מדינה בעלת־תרבות, העוסקת בישובו של עולם ואינה אצה להישכר לצד זה או משנהו, מתור נסיון היסטורי עמוק כי „גם מאת זה תצאי וידיך על ראשך”, מדינה המרבה שלום וייצוב כלכלי ואינה נותנת דריסת־רגל למחרזרי ריב ובעצם קיומה והתנהגותה מרחיקה את סכנת המלחמה, הן יתכן ויתכן כי תיראה לפני תצדדים כאחד כהשקעה בטוחה וחשובה יותר מאותו יצור מדיני מסור ולהוט ושש לרוץ אורח במצות אדונו, המתחייב כתולדת פעילותם הפוליטית של העושים חשבונן של מפלגות ומעצמות, אך לא חשבונם של ישראל.

על דל־שפתינו בתורת תנועה: הוא פתח פתח לפתרון שיעמיד את המיעוט הערבי על מיעוטו ויסתום מקורות־תרעלה רבים בינינו לבין שכנינו בעתיד. אך במה דברים אמורים — אם ייעשה הדבר בהיקף ובצורה אשר לא יזרעו מרירות ויאוש לדורות. ראוי וראוי היה איפוא לבדוק את הבעיה הזאת, אשר אינה פשוטה כל־עיקר, והיא כאובה והרת־סכנות, לא לאור הפולמוס המפלגתי, אלא לאורן של העובדות, בהגיע ת־דן להתברר, ואז אולי תגיע גם השעה לשלב פתרונה במערך התישבותי וכלכלי גדול, בסיוע בין־לאומי, שיהיה משותף לישראל ולחבר־לים הערביים, יהיה אשר יהיה גורלם. וגם כאן עושים לאומנים צרופים ומהפכנים שומרי־קיים „יד אחת” להפוך את הבעיה התמורה לסיסמה זולה ובלבד שתנגח ותנקר עינים בבחירות.

כולנו קרוב להגיה, מוכנים להודות בצורך לחתור להחזרת שלימות הארץ באחד הימים. ועם זאת מודים רוב האנשים שדעתם שקולה שמן הרצוי להגיע להחזרת השלום בארץ במהרה ככל האפשר, אם אין גוף ערבי בנמצא שיוכל לטעון טענה של ממש — ולשכנע את הגורמים הבין־לאומיים הצריכים שיכנוע בממשות טענתו! — כי בכוחו להקים מדינה ארץ־ישראלית ערבית בת־קיום אף באותם מחלקי הארץ אשר אנחנו הנתנו לו, הלא מותר לראות כמועמד ממשי לריבונות עתידה ולמשא־ומתן של שלום בהווה את הכוח היחידי שנמצא בעין ושהשיחות עמו עשויות להבשיל פירות כל־עיקר, אין בתוכנו חסידי־עבדאללה לשמם, וברי הדבר שקשרי עבדאללה עם בריטניה הם פגם ברור ומובהק בעינינו לא רק לאור מסת השנים האחר־רונות, אלא גם מבחינת בטחוננו הגשמי. קירבת בסיסים אימפריאליים היא שכנות לא־נוחה בשעת מלחמה, אך כלום אין תלותו של עבד־אללה בבריטים פונקציה ברורה של חולשת ממלכתו, דלות אמצעיה וקלישות ישובה? האם גזירת ההיסטוריה היא שיהיה עבר־הירדן משועבד לבריטים? אין שום הכרח, וגם רוסיה, שאינה מחבבת, כמובן, את זיקת עבדאללה לבריטים, עשויה להבין זאת, ואם אין הכרח בדבר, הרי יתרון ברור הוא, לעומת זאת, שנהיה סמוכים סמיכות־שטח וסמיכות־ענינים לא למדינה מלא־כותית ובלתי־מרוצה, אלא לכל השטח העצום הכולל את עבר הירדן המזרחי, שבמסגרתו יתכן לבקש פתרונות הוגנים וקונסטרוקטיביים לבעיה הפליטים הערבים, ולהמעיט את לחץ הבעיה

יריבים ועוינים, אין למדיניות הישראלית רשות להיפטר משימוש אף ביסוד זה להשגת מטרתינו. מטרתנו העיקריות — בטחון הארץ לשם קיבוץ-גלויות, וקיבוץ-גלויות לשם בטחון הארץ, פיתוח רבי-מדות של הארץ בסיוע כספי ביך לאומי, הקמת יחסי שלום וידידות קבועים ופורים עם ארצות הערבים ועם שאר ארצות המזרח התיכון, ונטיעת המדינה היהודית, כעובדה מת-מדת שאין להזיזה, במציאות ובהכרה הבין-לאר-מית — הן הן מטרתיה של מדיניות-החוץ שלנו. אם המדינה היא מכשיר להגשמת הציונות, הרי מדיניות-החוץ שלה חייבת לזכור בכל עת ובכל שעה, לשם מה נועדה ומה היא באה לשמש. שליחיה ונציגיה חייבים להיות לא פקידים מדושני-ייצוג, אלא שליחים למהפכה העברית. הגשמת המטרות הללו לא תיתכן אלא מתוך אי-הסתככות בגוש זה או אחר בריב האיתנים. עד שאנו מבקשים „היסול גלויות“ מבחינה ציר-גית, עלולים אנו לראות בחיסול גלויות במזרח הערבי מבחינה היטלראית. הרגלת העמים לעצם קיומה של חטיבה יהודית בת-היכר, לאחר דורות של אי-הבנה ושנאת-עולם, אף היא מלאכה לא קלה. הציווי שמדינת ישראל מצווה עליו היא שמירת הגשר, גשר החיים, לתפוצות ישראל. גשר זה אין לו קיום אם תצטרף מדינת ישראל לאחד הגושים, ולא זו אף זו: בהצטרף מדינת ישראל לצד האחד — יסבלו מיד היהודים שבצד האחר. הנתינות והכרזות הנאמנות לא יועילו הרבה. אי-הסתככותה של המדינה היא איפוא גם צורך-חיים גם פתח-חירום ליהודי הגולה. ועוד נימוק אחד, ואף הוא לא קל-ערך: הצורך בשמירת אחדות הישוב, בתורת כוח פעיל ומפעיל, מיישב ובונה-מדינה. כל הכרעה לצד זה או אחר עשויה להטיל פילוג ולרוע מבוכה, לתת פתחון-פה ואחיזה למתרחרי-ריב ולחבל בשלימות הנפש וכוסר הבנין של העם במדינה. גם הבדיקה מבחינה כלכלית תביאנו לאותה מסקנה. מכיון שנצטרפנו לאחד הגושים — הרי אנו משועבדים גם לצרכיו הפוליטיים גם לתבי-עותיו הכלכליות. התלות במעצמה זו או אחרת פירושה הסתגלות כלכלתנו לאפיה ולצרכיה של כלכלה אחרת ומעלה עלינו סכנת משברים וזע-זועים המתחייבים במישרים מתוך המתרחש מחוץ לגבולנו. פיתוח תעשייתנו, חופש עיצובם של יחסינו המסחריים, היכולת לקנות מוזנות וחמרי-גלם במקום הרצוי, הכרח הם לנו. אך כלום ענינו של שתי המעצמות במדינתנו

ב.

משחר ההתישבות הציונית (היא הציונות המדינית האמתית) ידענו את כוחה המכריע של העובדה השנה האחרונה הראתנו מה צדקה אור תה תפיסה, שולזלה בדיפלומאטיה שאינה מעורה בקרקע העובדות; גם הראתנו איך, בהגיע שעת היגמלן, ובסיועם של תנאים מהפכניים, צמחו להן לעובדות כנפים, בבתי-אחת, כביכול. ראינו איך מעצמות עולם מסתגלות ברבי-גמישות למדיניות המשתנה בידי עם קטן האוחז דרכו בעקשנות ובידיעה-המטרה. ראינו את ברית המועצות, שכמעט הוקינה בבתוליה האנטי-ציוניים, מרכינה ראשה לפני העובדה המהפכנית שיצרו היהודים במזרח התיכון. ראינו את גרגרי המלל הפרו-ציוני הבלתי-מתייב של מנהיגי ארצות-הברית מתגבשים אף הם ולובשים צורה מוחשית בלחץ מיפעל היהודים ומלחמתם. ודאי, בשיקול-ידעתן ובהכרעתן של שתי המעצמות כאחת היה חלק נכבד גם לסיכוי ההשפעה הישירה על הברייה המדינית החדשה, ולפחות לרצון שלא תוטל אף חיק המעצמה האחרת. מה בצע באשליות? לא נתרשש ה„נס“ אלא בדמיונם של תמימים. ולא מעשה-גם „הסכימו“ אמריקה ורוסיה ביניהן על הקמת מדינת ישראל. לא קירבת-לבבות עדי-רגע היתה כאן, אלא מסקנתם של תהליכי מחשבה ושיקול מקבילים, וגם חשבון שלילי משני הצדדים. אכן המתרחשות ההודית ואי-הרצון להניח לזולת את זכות הסנדקות (הכרוכה בשמץ תקות אפטרופ-סות) החישו את פעמי העצמאות היהודית. ודאי שהיינו שואלים את נפשנו כי תקום מדינת ישראל מתוך קירבת לבבות בין המעצמות כולן. אכן זו היתה תקותנו בשלהי מלחמת העולם השניה, ובעקבות ועידת יאלטה אף גבר סיכוי התגשמותה. זה היה גם נוסח דולטון על מדינה יהודית בוועידת מפלגת העבודה בשנת 1945. משניבעו הבקיעים בחזית המעצמות, וביחוד מועידת פוטסדאם ואילך, ירש נוסח באוין את נוסח דולטון. אך אם מצד אחד היפרה היאוש במעצמה היוודת את זרע הלענה, והוליד את כל מדיניות הפורענות והשוואה הבריטית בשלוש השנים האחרונות, הרי מצד אחר, המתרחות שבין שתי המעצמות העולות היה בה, כאשר הראו העובדות, כדי גורם חשוב ובר-שימוש לתכלית העצמאות היהודית. מדיניות-החוץ פיתחת ניוונה בהכרח לא רק מן החיוב, אלא גם מן השלילה. כל זמן שהעולם מסולג בין גושים

ג.

וכי די לנו באי-הסתבכות כיסוד-מוסד למדי-ניות-החוץ שלנו? אי-הסתבכות זו אין פירושה „נייטרליות“. אין פירושה שויון-נפש כלפי בעיות העולם ומצוקותיו. נייטרליות מעין זו היא בניגוד לכל טבענו האנושי והלאומי. היא גם בניגוד לחובות ולהתחייבויות הכרוכות בחברות לאומות המאוחדות — והן בחברות זו אנו רוצים, תהיה מה שתהיה מידת הבקורת שבלב. כלפי המוסד הזה.

עמדתנו הבינ-לאומית מיוסדת בהכרח, ומהכרח ברורה, על האומות המאוחדות. אין בכך משום התעלמות מכמה פגמים קשים במגמותיו וברוחו של הארגון הבינ-לאומי. ואין בכך אפילו משום התחייבות מראש לקבל עלינו את דינו בכל בעיה זבעיה. ואולם האומות המאוחדות הן מקור סמכותנו ועמידתנו הבינ-לאומית. ערך היסטורי כביר לעובדה, שהשגנו את עצמאותנו לא במאמר-ארגון בלבד, אלא בכוחנו וברמנו אנו. אך השיבות לא פחותה מזו לעובדה, שמלחמתנו באה בעקבות החלטה בינ-לאומית ולהגנתה, ולא היתה מסוג המעשים שהזכרה בהם באה בדיעבד בלבד. ככל שאנו בטוחים בכוחנו, ושמחים בנצחונותינו, חלילה לנו לשכוח אף לרגע, שאנו מנצחים לא משום שאנו חזקים כל-כך, אלא משום שהאחרים חלשים. לאומה קטנה וחלשה כמותנו, האומות המאוחדות הן כלי היוני במערכה הבינ-לאומית.

המלחמה שעמדנו בה, ועדיין אנו עומדים בה, חשפה כמה פגמים קשים בנפשנו. נתגלו יצרים אישיים וציבוריים בשחיתותם. צפה ועלתה גם רברבנות פוליטית, תולדתם ההגיונית של החי-נוך הרביוניסטי וארגוני הטרור. נחיתות-דרגתם התרבותית של חלקים מן הישוב מסייעת לפרי-חתה של דימאגוגיה משולחת-רסן התובעת ממנהלי מדינותנו את עלבון הצבא הישגני. המדיניות הישראלית גילתה בחדשי קיומה המעטים של מדינת ישראל עוז וזהירות כאחד, צירוף מבורך ומבטיח-ברכה; אך בין כה וכה מנסר קולם של עורבים ויש שהוא מחריש ואף משכיח את כנף-הרננים.

ואולם האמת הפנימית שבמפעל התקומה היהודי לא פגה ולא נתדלדלה משום העש-בים השוטים שעלו סביבה. אשר אמרנו כימי דור לא הפך בן-לילה לכזב; עדיין אנו אומה שוחרת שלום, חירות וצדק. החירות והצדק אינם ניתנים לשיעורים, בחינת מה שפותח לך אסור על

כולו שלילה? האין בו כל תוכן אחר זולת קנאת יריבים? בנקודה אחת, מכל מקום, מזדהים האינ-טרסים של ישראל והמעצמות. אין הטבע סובל חלל ריק, ואף הגושים האימפריאליים והאידיאור-לוגיים כך. הפיגרון הכלכלי והחברותי של האר-צות הערביות, החולשה המדינית והצבאית הכרוכה בעקבו, הם פירצה הקוראת להשתלטות. ודאי, כמה מעלות מושכות למזרח התיכון, אך עיקר הגירוי הוא בחוסר-האונים שלו לעמוד ברשות עצמו בתנאי העולם המודרני. אין צורך להגיה כי כל אחת מן המעצמות (ובריטניה בכלל זה) מב-קשת דוקא ל„ספח“ את המזרח התיכון לתחום-שלטונה. „אבל עושי מדיניותנו אסור להם לשכוח כי בעוד שאנו בעצמנו אין אנו רוצים או צרי-כים לשלוט במזרח התיכון, אין אנו יכולים להרשות לנו שאינו מעצמה אחרת תשלוט בו. כי חירותו וידידותו דרושות לחירותנו, לבטחוננו ולשלומנו אנו“. בדברים אלה, שנכתבו ב„ראונד טייבל“, הרבעון האימפריאלי הבריטי, בדצמבר 1945, יש מידת אמת. ואין בכך כלום, שהדברים באו סמוכים לתביעת מעמד בכורה לבריטניה בעולם הערבי, ושהדברים נתלוו להסבר התפיסה האנטי-ציונית המקובלת על החוג השליט. יש בהם, בכל זאת, מהגדרת המינימום הדרוש לכל מעצמה מעוניינת. האמת היא שכל מעצמה חותרת בהכרח לאיזון-כוחות, במקום שאין בכוחה להגיע להשפעה מכרעת. קיומה של מדינת ישראל כגורם בעל תרבות ופוטנציאל כלכלי וצבאי מקטין ממילא את הפירצה הגדולה ששמה המזרח התי-כון ומחזק בכך את שלום-העולם, במדה שהמעצ-מות אינן רוצות במלחמה — ואין ספק כי היסוד דות האחראיים בשני הגושים כאחד אינם רר-צים בה — הרי הן מעונינות בקיומה ובהאדרתה של מדינת ישראל ואף בהגברת עצמאותה הממ-שית לנוכח הגושים ומחוצה להם.

אבל לא למעצמות בלבד לא נוח בפירצה זו. סתימת הפירצה הקוראת לאימפריאליזם הוא מצר-וויי בסחונת של מדינתנו והיא עולה בקנה אחד עם הציוני המקופל בחייו ובדמותו החברתית ובמא-וייו הרחוניים של הישוב העברי. במידה שיעמיקו תהליכי הדיפרנציאציה החברתית בעמי ערב, ובמידה שיפנו הללו לבם לעבודה כלכלית קוני-סטרוקטיבית ולתיקון הפגמים המשועים בהייהם, ימעט בהדרגה הצורך בהגנה מתמדת רבתי-מדים על גבולות ישראל, וינתן למדינותנו, על כל אגפיה, להקדיש חילה לתכניות ארוכות-נשימה של פיתוח כלכלי וחברותי בארצנו ובסמוך לה.

עמים שוי-מעמד במיפעלים משקיים הסיוע ההדדי בתיקונים חברותיים עשויים לרפא את אשר החליאה כימי דור הפוליטיקה שבחשו בה ידי זרים. הללו עשויים להכשיר את קרקע המזרח התיכון לברית עמים אמתית — לתפקידים חיוביים של שותפות קונסטרוקטיבית ולהגנה הדדית לשם הגברת השלום.

יש איפוא זהות עמוקה בין זרכה הסוציאליסטית והיהודית של תנועת הפועלים בארץ ובין צרכיה החינוכיים של מדיניות חוץ ישראלית. כמות היא מצווה ועומדת על חתירה לעצמאות שברות, לעצמאות שבמשק, לדינאמיות חברתית וכלכלית. ערכי הצדק הסוציאלי הם זכות קיומה וכליזינה כאחת.

בעית הבעיות של מדיניות-החוץ הישראלית היא בעית תקומתה וקיומה של אומה קטנה בתוך אנושות ההולכת ומתארגנת בגושים גדולים, ערי-נים, המאיימים להחזיר את העולם לתוהו-ובוהו. אם מדיניות-החוץ של אומות כתיקון משמשת צרכים נתונים ועומדים, ובונה על כמה עובדות בולטות שאין עליהן ערעור, הרי מדיניותנו החיצונית לא פחות משהיא מכוונת לצרכים קיימים, הריהי מכוונת לבה לעמול ולאפשר יצירתן של עובדות חדשות. העלאת רבואות יהודיים מגלויות שבארצות ובגושים שונים ופיתוח הארץ לשם השרשתם, מיפעל-אדירים זה קרויה מדיניות-החוץ שלנו לשמש. והשלום הוא אב-בנין ויסוד-חיים לכל מיפעלנו. בלעדיו אין תקווה לשארית ישראל ולקירוב גלויות. בתוך האומות המאוחדות אין לנו תפקיד נכבד וגדול מלנסות ולסייע, לפי כוחנו הדל, בהפשרת גלידי הקרח העצומים הצפים בין המעצמות היריבות; לעזור בהרחבתה ובהעמקת הכרת-ערכה של קשת הארצות אשר אינן סוגדות, בעינים עצר מות, לא לגוש זה ולא לגוש זה, אלא בוחנות כל בעיה לגופה, ואינן מוכנות לתת את עצמן לא כבסיס-מלחמה אנטי-סובייטי ולא ככר-מרעה לטוטאליטאריות שתחזירנו מחירות לעבדות רחוקה נית חדשה. עצמאותנו הרוחנית והערכים שהנחיי לתנו ההיסטוריה היהודית לדורותיה, אותם המשיכה העמיקה תנועת הפועלים העברית, הם הם הטעם העמוק לעצמאותנו המדינית. בהם כלול תכנה, בכוחם מתמזגים האינטרסים הלאומיים שלנו עם תפיסתנו את עניני העולם לאחדות חיונית אחת. שהפוגע בה כפוגע ביסוד-קיומה של מדינת ישראל.

ולתך. עדיין אנו מאמינים בשיון-ערכם של עמים. ואיסור הגזל והגישול שאסרנו על עצמנו לא פקע כוחו משעה שיצאנו מעולו של שלטון זר לרשות עצמנו. אם מביאים אנו עקרון חדש למזרח — עקרון ההתישבות השלוה וחירות האדם וצדק לעמים וליחידים — הרי ראוי שנבקש דרכים להודיע טיבנו לעמים אשר סביבנו. שבי-תתנשק, ואף שלום פורמאלי, שאינו מיוסד אלא על הכרעת כליזין בלבד, לא יסכנו לנו לאורך-ימים. מדיניותנו כבר הראתה לדעת כך — ואכן כוח הוא — לדבר שלום דוקא בשעת הנצחון. אכן תבונת החיים דורשת שלא נזרע זרע לענה ונכשיר מלחמת-נגם לדרורות הבאים. חכמת הנצחון היא לא בתביעת כניעה משפילה, אלא בהשגת מטרת המלחמה. אך יכירו שכנינו בעצמאותנו ויכבדה — והושגה המטרה.

בנקודה זו נפגשות מדיניות החוץ ומדיניות הפנים של המדינה. ככל שכוחות האומה יהיו שקועים בתפקידים של ממש — בהקמת הארץ מחורבנה, ביומה כלכלית והתישבותית ותרבור תית — לא ימצאו אלא הנמושות מוכנים לרוץ לפני מרכבת הדימאוגיה הכובשת בהבל-פיה, ומרעילה את יחסי החוץ שלנו. וככל שימעט כוחן של מפלגות המבקשות לרתמנו בריתמת כוחות חוץ — והבחירות הבאות תגלינה אם ימעט כוחן — כן ייטב לשלום הארץ ולעצמאותנו. מדינתנו מן ההכרח שתגלה את מהותה הפנימית ותהיה נאמנה למהות זו. מן ההכרח שתהיה בנויה על תכנון כלכלי-חברותי עם שמירת חירות היחיד. אם נמצה את הדין, נאמר כי הכרח הוא למדינתנו שתהיה סוציאליסטית. אם חפצת-חיים היא, על פרשת דרכי עולם, במיפגש אימפריאליזמים וקנאת גושים, עלולה מדינתנו החדשה לחזור ולהיחרב כאשר נחרבו שלוש המדינות היהודיות אשר קדמו לה. לא היה אולי הכרח אובייקטיבי אף בחורבנו. מחריביהן היו הללו הבהולים להשתעבד מכאן והללו המרעיר שים את האויר בצעקות-כיבוש מכאן.

ואף זה מתפקידה של מדיניות-החוץ הישראלית: להסתיע, במידה גוברת והולכת, בערי-כים החברותיים הגנוזים כמפעלנו לשירות יחסינו עם העמים ולהגברת שלום העולם. בשנים האחרונות גבר הענין בבעיות כלכליות וחברותיות בקרב הערבים, אך רובו נתמזמו ולא הגיע לדברים של ממש ממיעוט יכולת ומחמת ההדכ-תם של אפיטרופסים אירופיים. השיתוף בין